

"לחדשין יבכר"

(יחזקאל מ"ז י"ב)

דיוקים וביאורים על התורה

הגלו לו
שלוש מאות
גרבי שמן וישב בעליה ודרשן
(ושבת י"ג)

גליון 318

פרשת קרח
שנה ז'

- נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה! -

פרק ט"ז פסוק ה'

"וידבר אל קרח ואל כל עדתו לאמר בקר וידע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו ואת אשר יבחר בו יקריב אליו".

כתב רש"י "בקר וידוע וגו': עתה עת שכרות היא לנו, ולא נכון להראות לפניו. והוא היה מתכוין לדחותם, שמא יחזרו בהם". ומבואר במדבר רבה (י"ח, ז') "מה ראה לומר בקר, אמר משה שמא מתוך מאכל ומשתה אמרו דבר זה. אמר שמא בין כך ובין כך יעשו תשובה. לכך נאמר בקר וידע ה'. אמר להם אין לי רשות לכנס עכשו, אין לפניו לא אכילה ושתייה, אלא בשבילנו על שאכלנו ושתינו". וביאר העץ יוסף "אין לפניו אכילה כו': כלומר לא משום שיש לפניו אכילה ושתייה אלא כו'". ונראה להוסיף בטעם שאמר רש"י לשון "עת שכרות", הוא לפי מה שמבואר בגמרא סנהדרין על הפסוק הקודם דכתיב "וישמע משה ויפל על פניו", ואומרת הגמ' (ק"י). "מה שמועה שמע, אמר רבי שמואל בר נחמני א"ר יונתן, שחשדוהו מאשת איש, שנאמר ויקנאו למשה במחנה. א"ר שמואל בר יצחק מלמד שכל אחד ואחד קנא את אשתו ממשה, [אל תסתרי עם משה. (רש"י)] שנאמר ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה". ופירש רש"י "ונטה לו מחוץ למחנה: יצא מחוץ למחנה שלא יחשדוהו עוד". והרי הגמרא בסוטה ב. מביאה "דתניא, רבי אומר למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה, לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין. ופירש רש"י שם "יזיר עצמו מן היין: שהיין מביא לידי קלות ראש, והוא גרם לה". א"כ מכיון שקינאו לנשותיהם ממשה, אז רמו להם שעתה עת שכרות, והראיה שאתם מקנאים לנשותיכם, דהיין מביא את הסוטה לאיסור, ולכן הינכם צריכים לקנאות והיינו להתרות בנשותיהן שלא יסתרו עם משה. ואתם גם חושדים בי, א"כ הינכם מחזיקים אותי כשיכור, כי הרי שיכור יכול לעבור צבירה, והראיה שהרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין. ולכן נחכה עד הבוקר.

ונראה לבאר אגב זה מה שמובא בגמרא סנהדרין שם ש"אמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קאזילנא באורחא, אמר לי ההוא טייעא תא ואחוי לך בלועי דקרח. אזיל חזא תרי בזעי [בזעא: ראה נקב שממנו יצא עשן. (רש"י)] דהוה קא נפיק קיטרא [עשן] מיניהו. שקל גבבא [גיזה (רש"י)] דעמרא, אמשיי מיא, [שרה אותה במים (רש"י)]. ואותביה בריש רומחיה, ואחלפיה התם. איחרך. א"ל אצית מה שמעת, ושמעית דהו קאמרי הכי משה ותורתו אמת והן בדאים. א"ל כל תלתין יומין מהדרא להו גיהנם כבשר בתוך קלחת, ואמרי הכי משה ותורתו אמת והן בדאים". ולדברינו אפשר להסביר מדוע כל שלושים יום מחזירה אותם גיהנם כבשר בתוך קלחת. דלפי שהם קינאו לנשותיהם ממשה. והרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין. וסתם

נזירות זה שלושים יום, ואין נזירות פחות משלושים יום. לכן כנגד זה מחזירה אותם הגיהנום כל שלושים יום כבשר בתוך קלחת, ואמרי הכי משה ותורתו אמת. והיינו מה שכתוב בתורתו איסור עריות זה אמת, וגם משה אמת, שאין הוא חשוד ח"ו בעריות. ואנחנו בדאים. והיינו שבדינו מליבנו עליה על משה שחשוד באשת איש, ואיך ע"י שקינאינו לנשותינו שאל יסתרו עם משה.

פרק ט"ז פסוק ז'

"ותנו בהן אש ושימו עליהן קטרת לפני ה' מחר והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש רב לכם בני לוי".

כתב רש"י "רב לכם בני לוי: דבר גדול אמרתי לכם. ולא טפשים היו, שכך התרה בהם וקבלו עליהם לקרב. הם חטאו על נפשותם שנאמר את מחתות החטאים האלה בנפשותם. וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה. עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, שמואל ששקול כנגד משה ואהרן, אמר בשבילו אני נמלט. וכ"ד משמרות עומדות מבני בניו כולם מתנבאים ברוח הקודש שנאמר כל אלה בנים להימן. אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום, לכך נשתתף לבוא לאותה חזקה. ששמע מפי משה שכולם אובדים ואחד נמלט, אשר יבחר ה' הוא הקדוש, טעה ותלה בעצמו. ולא ראה יפה לפי שבניו עשו תשובה, ומשה היה רואה". הנה מה שכתב רש"י "ולא טפשים היו", חוץ ממה שמבאר "שכך התרה בהם, וקבלו עליהם לקרב". גם אפשר להוסיף דהרי הגמרא בסנהדרין ק"י. דורשת על החמישים ומאתים איש שנאמר עליהם "קריאי מועד" שהיו יודעים לעבר שנים ולקבוע חדשים, ולזה צריך בינה מיוחדת "כמו שנאמר "ומבני יששכר יודעי בינה לעתים וגו', ראשיהם מאתים", ראשי סנהדרין היו עוסקים בכך, ועל פי קביעות עתיהם ועבוריהם" (לשון רש"י דברים ל"ג, י"ח).

ומה שכתב רש"י "וקרח שפקח היה, מה ראה לשטות זה", צריך להבין מהיכתי תיתי שהיה פקח. אך אפשר לומר שהרי כאן בא לחלוק ולערער על גדולי ישראל אשר כל עם ישראל הולכים אחריהם. ואיך יניע העם אחריו, לזה בא בחכמה, א. לקח עמו את דתן ואבירם שכבר במצרים היו רשעים ומסוכסכים עם משה כאשר אמר להם "למה תכה רעך", וכן כשיצאו מלפני פרעה אז פגעו במשה ואהרן ואמרו אליהם ירא ה' עליכם וישפט את הבאשתם את ריחננו בעיני פרעה ובעיני עבדיו לתת חרב בידם להרגנו. ויצאו ללקט מהמון בשבת, והותירו עד בוקר מהמן. אך ידע שהעם לא יקבל אם יבוא עם רשעים להלחם במשה. ולכן משך בפקחותו מאתים וחמישים ראשי סנהדראות משבט

יש לדון

בגמרא עירובין כ"א: "אמר רב המנונא מאי דכתיב וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף. מלמד שאמר שלמה על כל דבר ודבר של תורה שלשת אלפים משל. על כל דבר ודבר של סופרים חמשה ואלף טעמים". וכתב רש"י "משל: טעם". והקושיא זועקת וכך התקשה המהרש"א דלא משמע כך בגמרא, שהרי לא הוזכר "טעמים", אלא על דברי סופרים. ולכן ביאר המהרש"א שמשל היינו כפשוטו, וכמו שמוכח בסנהדרין "דג' מאות משלי שועלים היה לו לר"מ". ומסביר המהרש"א ש"טעמים" אינו טעם הענין, אלא פיסוק טעמים וכמו זרקא וסגול, דפיסוק טעמים לפי התנועות של הפיסוק הוא ממש שיר.

ואולי אפשר לומר בדברי רש"י שמה שכתב "משל: טעם", אין הכונה שביאור משל זה טעם. אלא שע"י המשל יובן בנמשל טעם התורה במצוותיה. והטעם שאמר על דברי תורה טעמים ע"י משל ונמשל, ואילו בדברי סופרים נתן טעם מפורש ללא צורך במשל, כיון שדברי תורה צריך לקיים גם כאשר נראה לך שפה לא שייך טעם התורה. והרי שלמה המלך הוא בעצמו נכשל בזה, שהרי אמרו בסנהדרין כ"א: "ואמר ר' יצחק מפני מה לא נתגלו טעמי תורה, שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן נכשל בהן גדול העולם. כתיב לא ירבה לו נשים, אמר שלמה אני ארבה ולא אסור. וכתבי ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו. וכתבי לא ירבה לו סוסים, ואמר שלמה אני ארבה ולא אשיב. וכתבי ותצא מרכבה ממצרים בשש וגו'". א"כ לא גילה שלמה טעמי התורה. ורק נתן משל שעל המשל יש הבנה וטעם, וממילא יובן הנמשל, אבל זה לא טעם להדיא. אבל על דברי סופרים אמר להדיא חמשה ואלף טעמים, כדי לבאר את דבריהם.

ראובן, ואמר להם וכי סבורים אתם, שאני עושה בשבילי, לא, כל העדה כולם קדשים ובתוכם ה', ומדוע תתנשאו על קהל ה'. ועוד שמבואר בגמרא סנהדרין שחשדוהו למשה באשת איש, עד ש"וישמע משה ויפל על פניו", והיינו מפני הבושה כמו שתרגם יונתן, לפי שכל אחד קינא לאשתו, להשקותה מי סוטה, שנסתרה עם משה. והרי זה פקחות גדולה, דהרי איסור אשת איש זה גנאי גדול, וזה סיבה שיחליפו העם את משה מהנהגתו אותם. ויותר שהרי כאשר מוציאים לעז של חשד בעבירה זו, אז זה שחושדים בו טוב לו המות מהחיים. ואדם רוצה לקבור עצמו מפני הבושה בחייו, מחייו. והמציאות הוכיחה זאת. וכמו שמוכח בגמרא ברכות כ"ג. גבי מי שנכנס לבית הכסא או מניח תפיליו בחורין הסמוכים לבית הכסא. ולא יניחם בחורין הסמוכים לרשות הרבים, שמא יטלו אותם עוברי דרכים ויבא לידי חשד. ומעשה בתלמיד אחד שהניח תפיליו בחורין הסמוכים לרשות הרבים, ובאת זונה אחת ונטלתן ובאת לבית המדרש ואמרה ראו מה נתן לי פלוני בשכרי. כיון ששמע אותו תלמיד כך עלה לראש הגג ונפל ומת. ובאמת משה לאחר ששמע שחשדוהו באשת איש אז כתיב ביה "ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה". ורש"י שם בסנהדרין מביאר ש"יצא מחוץ למחנה שלא יחשדוהו עוד". וא"כ כדי לעשות מהלך כזה נגד משה ואהרן צריך פקחות.

ונראה עוד להוסיף ש"פקח" היינו הפוך מסומא, ולכן היה קשה בשלמא המאמרים וחמישים איש היו מוסתים ע"י קרח, וכן שמעו ממנו ליצנות, והרי ליצנות אחת דוחה מאה תוכחות. אבל קרח שפקח היה, והיינו שאף אחד לא הסיתו ואמר לו דברי ליצנות, אז מה ראה לשטות זו. ועל זה מתרץ רש"י "עינו הטעות", שלמרות שלא היה סומא בליצנות, אבל עינו הטעות. לפי ש"ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, שמואל ששקול כנגד משה ואהרן, אמר בשבילו אני נמלט. וכ"ד משמרות עומדות מבני בניו כולם מתנבאים ברוח הקודש, שנאמר כל אלה בנים להימן, אמר, אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום, לכך נשתתף לבא לאותה חזקה, ששמע מפי משה שכולם אובדים ואחד נמלט, אשר יבחר ה' הוא הקדוש, טעה ותלה בעצמו. ולא ראה יפה, לפי שבניו עשו תשובה, ומשה היה רואה". ורואים דרש"י שמזכיר "עינו הטעות" ולא ראה יפה, "ומשה היה רואה", הכל ענין של ראייה, כנגד מה שקרח היה פקח, והיינו לשון רואה. ומה שאומר רש"י "אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום", היינו שלכן בא לחלוק על משה ואהרן, שהרי מזרעו יהיה אדם שיהיה כמשה ואהרן ביחד, אז א"כ יש יותר גדולים מהם, וא"כ כל העדה כולם קדשים ובתוכם ה', ומדוע תתנשאו על קהל ה'. וגם פירושו "אני אדום" היינו וכי אמות ואדום בקבר והרי עתיד לצאת ממני שמואל ששקול כנגד משה ואהרן ביחד.

ואתי שפיר מה שאמר להם קרח לבני לוי לשון "רב לכם בני לוי", והיינו "רב" - מספיק הרבה נתן לכם בני לוי, משהו שאינו מיוחס על זרע משה ואהרן, במה שיצא ממני מזרע קרח שמואל שהוא שקול כנגד משה ואהרן ביחד. וא"כ יש לכם "רב" חשוב שהוא "רב", היינו יותר גדול ממה בפני עצמו ואהרן בפני עצמו, דהרי שקול כנגד משה ואהרן ביחד.

לעילוי נשמת סבי מורי
ר' דב אריה ב"ר יצחק זצ"ל
סבתי מורתי
מלכה בת ר' נחום נ"ע

לעילוי נשמת סבי מורי
ר' אהרן ב"ר משה זצ"ל
סבתי מורתי
נחמה בת ר' אברהם דב נ"ע

לתרומות עם אפשרות להנצחה
הארות והערות נשמח
לקבל בפלאפון 0527166194

הגליון השבוע נתרם
להצלחת התורם וב"ב
ברוחניות ובגשמיות

עיצוב והדפסה:
CONTROL P
קונטרול פ.י. דיפוס שמבין אתו

- ניתן להוריד גליון זה באתר לדעת בעלוני השבת: <http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx> -